LO ROURE MORT

Un altre cop la gaya primavera
al mon esmortuhit reviscolava,
y l' au entre 'l boscall trescant feynera,
brins per son niu tot refilant cercava.

Los admetllers de blanca flo' 's cobrían,
embaumant tot l' espay ab llurs aromas,
y gelosas, al véurels, s' escorrían
las neus darreras per vessants y comas.

Los blats novells, engarlandant las pradas,
cofoys mostravan sa esplendent verdura,
y 'l papelló ab sas alas viroladas
qu' es flor diría 's que pels ayres sura.

Lo vert fanal en matas ufanosas
encátifava l' espadada serra;
era 'l cel doll de llums esplendorosas
y un inmens pebeter tota la terra.

Y en tant, soliu alsantse en mitj la plana,
mostrava 'l roure mort sa trista soca
com esquelet eixit de la fossana
que de sa vida los recorts evoca.

Dintre 'l cor contemplantlo se sentía
lo neguit qué fa veure en la ventura
un rostre flagellat de melangía,
un' ánima rublerta d' amargura.

Aquell gegant de formas estriadas
que á las centurias succehirse veya
y en quinas brancas sempre ramejadas
la primavera eternament somreya,

avuy es enderroch que sols xopluga
dintre son tronch corcat, ja nu d' ubaga,
l' au agorera que á la llum poruga,
tot esperant la nit en ell s' amaga.

Son brancám, verge encar de podadora,
ja no cobeja 'l niu de dolsa aucella,
que va aixugar sa sava nodridora
lo mortal foch d' una brunzent centella.

Per devant seu la gent adelerada
indiferent passanthi, ni se 'l mira:
tantsols algun jayet de l' encontrada
lo guayta ab pena y agreujat sospira.

¡Es mort! ¡Es mort! Dessota son ramatje,
en las tardes d' istiu abrusadoras,
lo segador no hi cerca ja coratje
ni la ramada ombras guaridoras.

Y mentres l' himne etern de la natura
ressona en tots los ámbits de la terra,
no més de sa terrible desventura
l' eura 's condol qu' en lo seu tronch s' aferra.

Y emparralantshi entorn amorosida,
ab son fullatje sa nuesa ampara,
restant com la nissaga recullida
entre 'ls brassos dolcíssims de la mare.

Amunt fent vía, la mortal despulla
fins l' últim branquilló cobrí feynera,
y 'l roure mort, vestit de verda fulla,
va veure la vinenta primavera.

Y 'l niu torná á penjarhi la cardina,
y sombras va cercarhi la ramada,
y l' oreig suavíssim de marina
torna á cantarhi sa plahent tonada...

Mes debades es tot: l' hivern arriva,
y vora de la llar, en la llenyera,
cal fer de nou l' encimerada estiba
que puja la maynada ab gran dalera.

Al roure mort enguany asclar li toca,
y 'l més ardit lo fés ja s' aparía:
si la fusta del arbre es com la roca,
més fort es lo dalit que al cor congría.

L' hereu del mas ha eixit á mitj-diada
riallé y coratjós cap á la feyna,
ab ayre satisfet, portant penjada
de l' ampla faixa ben llossada l' eyna.

Si sap del llenyater la tasca dura,
la pineda ho ha vist més d' una volta:
ni 'l tronch més doble lo seu bras atura,
ni 'l seu coratje 'l cansament escolta.

Tres cops ha dat, fins al tascó clavada
ha quedat la destral á dintre 'l roure,
y morta y tot d' arrel á brancalada,
la vella soca s' ha sentit conmoure.

Debadas l' eura ab son fullám l' abriga:
lo llos ha picat fondo y no l' ampara
lo feble tronch ab que l' entortolliga
y que fet trossos ha restat suara.

Sols tres cops més y prou: la llar cendrosa
tindrá enguany bons tions de fusta vella,
y 'ls cremadells, brandant l' olla sutjosa,
rebrán lo guspireig de seca estella.

Mes com soptat lo llenyater s' atura
tenint enlayre la destral alsada,
y, al cel fitant los ulls, un res murmura
y emprempta al tronch del roure una besada.

Un nom de dona escrit damunt l' escorsa
era 'l mágich conjur que 'l detenía:
en terra la destral rebat ab forsa
y torna cap-ficat á la masía.

Al arribar, frisosa, la maynada,
novas del roure al bon hereu pregunta,
mes toca l' oració de la vesprada
y ell per tot contestar sas mans ajunta.

—A vostra santa mare feu ofrena
de vostres prechs,—los diu ab ulls plorosos,
mentres damunt la llar contempla ab pena
las fredas cendras d' altres temps ditxosos.

MANÉL FOLCH Y TORRES

EN LA INAUGURACIÓ DE LA CREU DE PEDRA

DE SANT PERE DEL BOSCH

TERME DE LLORET DE MAR

Bella costa llevantina
ramell de joyells preuhats
d' hont com perla se 'n destaca
la hermosa Lloret de Mar,
ab sas montanyas flayrosas,
ab sas boscúrias y valls,
hont entre sas flors gemadas
com estrellas del cel blau,
Ermitas y Santuaris
s' hi enlayran com lliris blanchs.
A Lloret pera la Verge
l' ermita s' es fet palau;
per vetllarla á totas horas
cavaller n' es l' ermitá;
son amor l' ha restaurada,
l' han embellida las arts,
y la dolsa poesía
de la Verge al sant esguart,
al só de gentils tonadas
sas lloansas n' ha cantat.

Des son trono or y plata
ella 'n reb los afalachs
ab que la fé de son poble
tot l' any encensa i' altar,
mes quan de rosas y lliris
son ceptre cenyeix lo Maig,
allavoras, com resclosa
que obra 'ls dolls d' amor sagrat,
tots los fills d' eixa encontrada
volan entorn son esguart.
Si cada any en romiatje
s' ovira tant bell esbart,
¿qué ha de ser avuy que 's planta
á la faysó dels passats,
la santa creu redemptora
conhort de la humanitat?
Present n' es de la tendresa
d' aqueix cor que á tos peus bat;
hermosa Verge de Gracia
¡que 'l bon Deu al cel li pach!
¡Que floreixi eixa encontrada
de la creu al bes sagrat,
que 'n brotin fruyts de clemencia
de germanó y caritat;
que 'n devalli la pau santa
que Jesús hi predicá,
aixugant los rius de llágrimas
que la guerra fa vessar?
Y vos honorat Sant Jordi,
qu' en los peus del arbre sant,
ab lo pich de vostra llansa
n' occíu lo monstre infernal,
¡preguéu perque Catalunya
lliurada dels novells drachs,
retorni ab la fe dels avis
als goigs de sas llibertats!

DOLORS MONCERDÁ DE MACIÁ

FLORS D' ADMETLLER

(ÍNTIMAS)

Las estrellas s' han post. L' espay s' aclara
y en lo cel poch á poch
naixen pálits destells de matinada...
Las estrellas s' han post.

En las planas dormidas y emboyradas
los blats encara verts
entre la roja franja de rosellas
brandan indolentment.

Y 'l dia naix. La terra humida encara
pels regals de la nit
se desperta de nou, obre sos cálzers
y esclata al dematí.

Despertémnos afany, cor y esperansa,
torném á bategar;
torném á somiar com cada dia
que 'l dia ha comensat.

Torném á pensá' en ella, ánima meva,
y á adorarla altre cop...
Torném, llabis, á dirli que l' estimo...
y á sapiguer qu' ella t' estima, ¡oh, cor!

* * *

Avuy que fresca y joganera
l' aura sútil de primavera
canta en la vall,
y las primeras cohueretas
á ran del riu batent d' aletas
rompen son vol corrent avall...

Recordo tant las nits aquellas,
aromas tot, tot llum d' estrellas,
tot armonías en l' espay,
que agafo por ¡oh ma estimada!
de que la ditxa ab tú gosada
no tornaré á gosarla may.

Perque aquest any, la primavera
no es per nosaltres tan riolera,
y encar que 'ns don perfums y flors,
lluny jo de tú, la nit y 'l día
no podén darnos, vida mía,
més que recorts.

Avuy que 's gronxan en las brancas
dels admetllers las flors tan blancas,
ab tú á la vall no puch baixar...
Avuy que al fi l' estíu apunta
son bes d' amor, que tot ho junta,
no 'ns pot juntar!...

EDUARD GIRBAL JAUME

GOIGS

Á LA SANTÍSSIMA VERGE MARÍA DELS DESAMPARATS

(Valenciá)

I

Reyna, pels ángels servida,
plena de gracia de Deu,
que entre totes escullida,
en la eternitat triomfeu:
vostra amorosa mirada,
que al sol guanya en esplendor,
la vem sempre ennuvolada
per fondíssima tristor.
Si vos causen pena dura
nostres greus calamitats,
amparéunos, *Verge pura*,
Mare dels Desamparats.

II

Vostres llaus entona y canta
tot lo cel en divins chors,
y en lo mitg de gloria tanta
plens los ulls teniu de plors.

Es que en la vall llacrimosa
entre penes y perills
sempre veu, Mare amorosa,
los dolors dels vostres fills.
Puix la humana criatura
vos mereix tantes bondats,
amparéunos, Verge pura,
Mare dels Desamparats.

III

Sempre l' home pena y plora;
plora 'l gran, plora 'l petit,
plora aquell que son be anyora,
plora qui 'l gotja cumplit.
Plora 'l saber sa impotencia,
plora 'l pecat sa inquietut,
ses tentacions la inocencia
y ses lluytes la virtut.
Eixos plors sols tenen cura
si per vos son aixugats.
Amparéunos, Verge pura,
Mare dels Desamparats.

IV

Quants pateixen en la terra
en Vos busquen son conhort;
lo soldat, quan va á la guerra,
lo nauixer, quan ix del port;
la donzella enamorada
que ha dubtat del seu promés,
y la mare desditxada
que á son fill no vorá més.
Sols, en lo mal que 'ls apura,
son per Vos aconhortats,
amparéunos, Verge pura,
Mare dels Desamparats.

V

Entre la miseria humana
y lo just rigor de Deu,
Vos, Patrona sobirana,
vostres llágrimes poséu,
y á ningú oblida ó condena
vostre amparo y vostre amor:
quan més gran es nostra pena,
es més gran vostre favor.
Ell es l' ancla més segura
en les nostres tempestats;
amparéunos, Verge pura,
Mare dels Desamparats.

VI

Tots portém á vostres plantes
com si fossen mirra y flors,
les ofrenes molt més santes,
de oracions, gemechs y plors.
Sols volém, á cambi d' elles,
esperança, amor y fé,
per gotjar les maravelles
que Jesús nos prometé.
Per mereixer tal ventura,
porgant be nostres pecats,
amparéunos, Verge pura,
Mare dels Desamparats.

TEODOR LLORENTE

SANTA CREU

Á MOS TENDRES FILLETS SALVADOR, XAVIER, MONTSERRAT, MARÍA LLUISA Y JORDI

Totjust me só llevat aqueixa diada
m' ha enrevoltat alegre ma maynada
de rosas curullat duhent son platet,
y ab sas veus armoniosas y argentinas,
gojosa m' escomet:
—Vosté senyor galant
que té la cara de diamant...—
Y jo besantlss en sa blanca cara
los hi he dit ab amor:—¿Nens, qué voleu?—
Y ab veu més dolsa encara
han continuat dihentme:
...un dineret per Santa Creu!

Y decantantse á ma volguda esposa
també l' han escomesa ab veu melosa,
ab sos platets de rosas ben curulls,
ab sos ditets nevats, de sas caronas
boy apartantne 'ls rulls:
—Vosté senyora rosa
que té la cara tan hermosa...—

Y ella estampant en lo seu front cent besos
los hi ha dit ab amor:—¿Donchs qué voleu?—
Y ells han seguit encesos
com un chor d' angelets tots alauna:
...un dineret per Sant Creu!

Nostre óbol no s' ha fet esperar gayre
y entre las rosas de suavíssim flayre
las rodonas monedas hem posat,
qu' ells han rebut ab un somrís y un ayre
de gran felicitat.

Felicitat que á nostres cors unida,
m' ha fet veure més dolsa aquesta vida,
l' amargor d' aqueix mon trovant menys greu;
ab fills y flors, he vist alleugerida
la carga de la creu.

LLUÍS TINTORÉ Y MERCADER

LO DULER

Duler era mon pare,
mon avi ho fou també.
duler com ells só encara,
duler jo moriré. (*)

Lo bell temps de l' infantesa
jo en boscatjes lo passí,
mos companys de petitesa
foren l' eura y 'l romaní;
soch l' hereu de las riberas
hont s' escorren joganeras
las plascévolas rieras
que devallan del Cadí.

Be 'm coneixen las boscúrias
del altívol Pirineu,
quan m' endressan sas cantúrias
sos aucells arreu, arreu;
be 'm coneix prou la fontana
que del cor dels grenys s' esgrana,
quan, rodolant á la plana,
m' ofereix sa aygua de neu.

(*) Duler se diu en las vessants del nostre Pirineu á un pastor que porta á pasturar lo bestiar de tota una població. Aquesta costum, temps enrera tant arrelada, avuy ab prou feynas te seguidors. La denominació de *duler* prové del nom árabe *dula ó ad-dula,* que significa remat ó conjunt de bestiar.—*N. del A.*

Cada dia, quan sa ronda
surt á fer l' astre del jorn,
per lo poble que 's deixonda
faig retrunyir lo meu corn.
¡Y llavors vingan remadas!
Jo las prench totas plegadas
y las porto envers las pradas
que verdejan al entorn.

Prop la font rodoladissa
y entre aromas del verger,
entre flors y cantadissa,
passo 'l dia ab sant plaher;
de catifa 'm fa l' herbatje,
cobricel lo vert brancatje
dels alts arbres del paissatje,
que gronxola 'l vent lleuger.

Ma vermella barretina
entremitj tanta verdor
apar guspira divina
del brusent foch del amor,
del amor que á nostra terra
hi tením los de la serra,
foch sagrat que re 'l desferra
del pregon del nostre cor.

Las mitjdiadas xafogosas
del abrusador istiu
be las passo delitosas
dintre l' alsinar ombriu;
y tot sol dins la boscúria
dels aucells ab la cantúria,
poch cobejo la planúria,
que de flors plena 'm somriu.

Quan la clotxa del vilatge
l' oració ja n' ha tocat,
resseguesch lo vert boscatge
y arreplego 'l gros remat;

y ab lo cor ple d' alegría
del vell poble emprench la vía,
final bell de cada dia
que 'm te 'l cor enamorat.

Y aixís passo aquesta vida
bressolat sempre entre flors,
que 'm retrauhen la florida
d' altres temps y altres amors;
mes ¡ay!... temps que ja passaren,
sants amors que 's mustigaren
y la fossa ahont devallaren
¡prou mereix que 's regui ab plors!

Que devall sa llosa estotja
las costums d' un temps rialler,
que la rassa d' avuy boja
ha anat fentlas de fosser.
¡Ha fugit la barretina,
lo rayer ja no rondina,
y una llum ja ponentina
n' es la vida del duler!

Duler era mon pare,
mon avi ho fou també;
duler com ells só encara,
¡mes ay que só 'l darrer!

RAMÓN CASADEVALL Y MARRAMON

SARDANENCA

En una de las més hermosas encontradas del Empordá, en un llogaret situat en una petita vall enclotada entre duas vessants del Pirineu, vivían en sa propia casa una familia que en altre temps estaba bastant acomodada y ara per desgracia en la mateixa, revessos de fortuna y altres causas que quan comensan á flagellar una familia may venen solas, se trobava reduhida á un estat miserable.

Dita familia, se componía de marit y muller, una filla de uns vint anys y un noy d' onze.

Un dia 'l pobre pare, després de parlar ab sa esposa sobre la millor manera de fer economías, va resoldre posar la noya á servir á Barcelona.

Ab tal objecte la cridaren y al exposarli son determini, la pobra noya arrencá á plorar ab tant sentiment, que son pare y sa mare, ja prou trastornats qu' estavan, no van poguer fer més lo cor fort y, abrassant á sa filla, quedaren tots tres fets una mar de llágrimas.

Després de grans esforsos per fí la pogueren convencer. La noya ab gran sentiment accedí á sos prechs y anant cadascú á sa feyna, se separaren més tristos que may al veure la extre-

mada resolució que havían hagut de pendre pera poguer afrontar la miseria que 'ls venía demunt.

*
* *

Lo sol acabava de póndres; sos últims raigs dauravan los cims de las montanyas més altas; lo pla quedava enfosquit per la boyra y 'ls aucellets comensavan á saltar d' una branca á l' altra fins á trobar la millor pera adormirshi.

Desde la finestra del cuarto de la Ciseta, s' aspirava un ayre fresquíssim.

Lo ventijol feya voleyar sos hermosos cabells rossos, semblant talment que juguessin á veure quins podrían donar en menos temps més besadas á aquella cara y front puríssims.

Apoyada de colzes á la finestra, mirava ab ulls tristos, escapántseli una que altra llágrima, l' hermosíssim panorama que devant seu s' estenía. Ella no s' hauría volgut moure may d' aquell recó de mon; sa mirada s' escampava d' una banda á l' altra, com si volgués pendre comiat de tots aquells camps y serraladas, de tots aquells grandiosos boscos que talment semblavan testimonis silenciosos, recordantli 'ls més ditxosos anys de sa infantesa...

La veu de sa mare cridantla per anar á sopar, la tragué d' aquell ensopiment en que s' havía embolcallat la seva ánima. Dirigí per derrera vegada sos ulls vers la natura, respirá ab forsa y, aixugantse las llágrimas, feu un esfors sobre sí mateixa pera no entristir més á sos pares.

En lo sopá no menjaren gran cosa.

Després acabaren d' arreglar lo bagul y se 'n anaren á dormir.

A l' endemá s'aixecaren dematí per anar, acompanyada de son pare, á dir adeu á alguns parents y pagesías vehinas, y després d' haver anat á missa y esmorzat, s' encaminaren cap á la estació propera pera posarse camí de Barcelona.

*
* *

La casa en que havía vingut á servir la Ciseta, era una familia de bastant posició.

Se componía de la mamá, senyora d' uns cinquanta anys,

molt respectable, de duas fillas y un fill, jove de vinticinch anys. Era una familia modelo per la bona armonía en que vivían sos individuos.

Lo servey era una cuynera y una cambrera, pero faltats d' aquesta, havían llogat la Ciseta, poch ó molt parenta de la pentinadora de que de molt temps se servían á la casa.

La cuynera era una xicotassa d' uns vintisís anys, alta, plena, espavilada y decidida. Aviat se feu amiga de la Ciseta, puig se li feu simpátich é interessant un carácter tant del tot oposat al seu, perque mentres ella era amiga de la broma, de jugar y de divertirse, l' altra al revés, sempre estava séria, veyéntseli devegadas senyals d' haver plorat. Això no li cabía al cap, y quan li preguntava qué tenía, li contestava que res, que pensava ab los de casa seva y que no tenía humor per riure ni per divertirse. Prou li pregava que anés a passejar ab ella, mes si algun cop hi anava may havía volgut entrar en cap ball ni en cap teatre. La cuynera s' havía d' acontentar donant una passejada pel Parch, sentint un parell de tocadas de la banda municipal y passant una estona mirantse las bestias estranyas que hi ha.

*
* *

Per fí, vingué 'l dia del sant de la senyora, dia de gran festa en la casa y molts preparatius.

Eran molts los convidats, que á més á més de la familia compareixían en tal diada, celebrantla ab un bon dinar, passant lo que quedava de la tarde llegint y cantant en lo que s' hi lluhían molt las duas fillas de la casa, la una fent sentir sa bonica veu y l' altra acompanyantla d' un modo magistral en lo piano.

La Ciseta durant tota la sessió estava al aguayt per si la cridavan ó convenía alguna cosa.

De lo que sentía, que era del tot nou per ella, gayre be no havía entés res. Una cansó catalana que va cantar la filla de la casa y una poesía titulada «La sardana» fou lo únich que va entendre y li agradá, particularment la sardana, de que 'n quedá tan enamorada, que 's proposá demanar al senyoret si li volía copiar per apéndrela de memoria y després

enviarla á casa seva pera que son germá la llegís als seus pares.

Per últim la festa acabá ab uns quants balls. La Ciseta al veure que s' agafavan de dos en dos, quedá esgarrifada. Preguntá á la cuynera si per tot ballavan aixís, y com li digué que sí, va dir que per anys qu' estés á Barcelona, may entraría en cap ball, puig ella s' havía afigurat que 'l ball ahont la volía fer anar, ballavan igual que al seu poble agafantse de las mans.

La cuynera's posá á riure burlantse del seu modo de pensar y de las costums del seu poble. Li comensá á ponderar las bellesas del modo de ballar d' aquí y las ridiculesas tontas del d' allí, que no es pas escandalós com diu, per quan tothom hi balla, que las sardanas y altres balls del seu poble son passats de moda y ja ningú 'n fa cas, y altres y altres mils cosas. Pero veyent que la Ciseta 's posava séria y s' enfadava, acabá las disensions dihentli que ab lo temps ja cambiaría de modo de pensar y que ella mateixa ni tampoch se coneixería.

*
* *

A la festa següent la Ciseta sortí tota sola. Tirá Rambla avall fins al carrer de Fernando y se 'n aná al Parch.

No's fixava en res. No més pensava en lo seu poble. Anyorava als de casa seva, anyorava aquell rústich casal que l'havía vista naixer, anyorava aquellas planurias, aquellas montanyas, aquells boscos, rius y fonts en que s'enmirallava, aquell ayre tant pur perfumat de flors boscanas y quin flayre li arribava fins á l' ánima, anyorava 'l cant dels aucells que cada matí venían á sa finestra á donarli 'l bon dia, anyorava aquellas amigas ab qui 's trobavan cada festa á la iglesia y, per fí, anyorava aquellas balladas que feyan de tant en tant y que cada vegada era la mateixa má la que estrenyía la seva.

Pensant en aixó s' adoná de que 'l sol ja feya estona que s' havía post y 'ls xiulets dels vigilants del Parch avisavan á la gent pera que sortissen.

S' encaminá per la porta del monument d' en Prim cap al pla de Palacio y al esser á mitj passeig, li semblá com si ferissin sas orellas los acorts d' una cobla ampurdanesa. Aixecá 'l cap y escoltá. Lo cor, com si li donessin alas, bategava ab

forsa y 's posá á caminar depressa depressa vers allá ahont se sentía la sardana, y al veure tanta gentada, ab tota aquella munió de caps saltant, gayrebé 's posá á corre, s' obrí pas entremitj de la gent y s' agafá al primer rotllo que trobá.

Encar va esser á temps á ballar més de la meytat de la última sardana.

Després, quan, tota contenta per haver trobat un lloch pera divertirse, se 'n anava á casa seva pensant en las disensions que tingué ab la cuynera, lo modo que van ballar lo dia del sant de la senyora y la manera com acabava de ballar, qu' era la mateixa del seu poble, 's digué convensuda:

—Y que 'n tenía de rahó 'l senyoret, quan va llegir alló de

«La sardana es la dansa més bella,
de totas las dansas, que 's fan y 's desfán.»

F PERÓ Y JULIÁ

LO PLANY DEL ROMANÍ

Al cor d' una montanya nasquí quan clarejava,
en terra de ginebres de bruchs y pinatells,
com d' una nit de núvia la terra 's despertava
y bosch endins passava
un remoreig suavíssim de brisas y d' aucells.

Totjust nascut me feren acato ab sas poncellas
espigols y frigolas y rosas de pastor,
aviat adaleradas vingueren las abellas
y jo que vaig sentirlas per entregarme á n' ellas
me vaig cobrir de flor.

Dels cims hont jo creixía ¡si 'n veya de llauradas,
d' oliverars y boscos, de vinyas y partions!
¡Que hermosa y que feconda la terra regalada
al apuntar lo dia polsosa de rosada
y á sol ponent boyrosa del fum dels formigons!

Jo he vist los erms girarse, tornarse 'l rost artigas,
lo pedreguer esteril tornarse regadiu,
y en l' aspra comalada d' estepas y garrigas
he vist com mar pacífich gronxarse las espigas
al arribar l' estiu.

Per tot arreu sentía cantúrias de la terra,
d' aquellas que 's desfilan al ayre dels bressols,
cansons de reynas tristas, rondallas de la guerra,
y, com un cant de vespre morint de serra en serra,
campanas tritllejantas, esquellas y fluviols.

Per sota meu jo veya passar corraholadas,
estols plens d' alegría, de noyas y fadrins,
á brots se m' emportavan á firas y á balladas,
y jo orgullós al véuremhi deixava perfumadas
las plassas y 'ls camins.

Mas brancas més floridas portaren als romiatjes
guarnint en los santuaris pitxers d' olor de mel,
després beneyt tornava als masos y vilatjes
portant de las imatjes
de la boscana hermita com un recort del cel.

Llavoras tot floría, llavoras tot cantava,
de gram y de cugula ni un brí se 'n veya enlloch,
com verge sanitosa la terra germinava
y 'l sol que la besava
la feya riure y creixer ab sos petons de foch.

Avuy com si l' escombra d' un temporal del diable
hagués passat encesa de cap á cap del mon,
com si un dolor sens mida regnés inconsolable,
ó un crim abominable
de la bondat divina hagués tancat la font,

la terra es desolada y trista y silenciosa,
las malas herbas creixen pels horts y pels sembrats,
la roda de la sinia reposa que reposa
mostrant enlayre encara, inmóvil y molsosa
catúfols plens de trapas cayguts y rovellats.

Se lloga gent de fora pels días de la sega,
lo blat y la cugula no 's poden pas triar;
com si arribés d' un prompte la tempestat que ofega
quedaren las aradas clavadas en la rega
y 'ls camps á mitj llaurar.

No sento més cantúrias ni estrofas catalanas,
de fluviols y esquellas ne tinch sols los recorts,
no hi va la jovenalla á repicar sardanas,
y al campanar del poble no brandan las campanas
sino per tocá' á morts.

A los aplechs y firas ja no m' hi portan ara
al bosch ningú s' hi acosta, ja m' han deixat tot sol
tothom cap-baix camina, en mí ningú hi repara:
las noyas portan sempre de plor molla la cara,
los noys son á la guerra y 'ls jayos portan dol.

¡La guerra! ¡Ay patria meva, ay bosch de ma naixensa,
montanyas olorosas, masía patriarcal,
s' estén sobre vosaltres una tristesa inmensa...
sempre es més vuyt que l' altre lo dia que comensa,
sempre es la nit que arriba més freda y sepulcral.

Seguint d' eix Via-Crucis los dolorosos passos
be han plorat prou las mares alsant sos ulls á Deu;
si vé la nau fantasma fendint de l' ona 'ls llassos
qué 'n fan d' obrirli 'ls brassos
si 'l fill que torna á casa ni 's pot tenir en peu.

¡Oh terra! has dat la vida, 'l goig y l' esperansa
á cambi de miseria, d' oblit y de dolor...
que molt que ara sospiris de dol y d' anyoransa
y ab gestos de venjansa
lo sofre de Pentápolis demanis al Senyor.

Sí, sí, ja vindrá 'l dia de la justicia santa,
lo dia en que las cosas tindrán son lloch y preu;
la sava de tos héroes ta fortalesa aguanta,
recorda en ta tristesa si 'l pervenir t' espanta
que 'ls deutes tots dels homes se 'ls cobra sempre Deu.

S. TRULLOL Y PLANA

Á MA FILLA JOSEPHA

EN LO JORN DE SA PRIMERA COMUNIÓ

Com lo clar estany gronxola
á la estrella que tremola
en son fons, guspirejant;
dins ton cor, estany claríssim,
á Jesús amorosíssim
axí avuy vas breçolant.

De ta vida es lo gran dia,
que ab clau d' or la Fé t' obría
lo portal del Paradís;
Angels rossos que t' hi esperan
ab llurs ales t' adosseran,
cobricel bellugadíç.

Quan en ton ditxós deliri,
vestideta com un lliri,
á mos braços t' has llençat,
filla meva, avuy te veya
com borrall de neu que queya
á un brancám mitj esfullat.

A mon sol, que 's pon, l' encalça
rialler lo teu, que s' alça;
poch á poch veurás lo mon:
que no 't taque 'l cor sa baba,
perque tota ditxa acaba
hont l' alé del Cel se fon.

Serva sempre la puresa
que dels Angels has apresa
y tindrás goig infinit;
per ton cor Jesús sospira,
pensa sempre que Ell se 'l mira
y 'l vol blanch, com ton vestit.

JOSEPH MAS Y CASANOVAS

LO BRINDIS DE LA MORT

No be 'l francés arriba
fugint del temporal,
á frech de las murallas
del monastir situat
á vora de Figueras,
l' hermosa capital
d' aquest recó d' Espanya
lo fértil Empordá,
ab veu de pomas agras
li 'n diu un edecant
al frare llech qu' estava
de guardia en lo llindar:
«dígau al amo vostre
de part del general
si aquí hi haurá pitansa
y palla per bon jás
hont pugá la maynada
passar la nit com cal.»
Lo frare llech saluda
y al punt ab quatre salts
escala amunt s' enfila,
s' enfila rondinant.

Hagut esment del tráfech,
lo Pare Prior ja es baix
y ab fina cerimonia
respón al militar:
«digáuli de part meva
al vostre comandant
que á més de bona cara
y acullíment com cal,
per ell com per lo séquit
de quefes y edecants
hi ha bona llangonissa
de Vich, forsa avirám,
licors de tota mena
y fruytas de tot l' any.
Per lo que fa á la tropa,
s' haurá d' aixoplugar
á vila hont espayosos
quartels s' hi trobarán.»
Lo militar se 'n puja
d' un bot dalt del cavall
y alhora á tota brida
recula com un llamp,
mentre 'ls soldats, polsosos,
cansats y morts de fam,
apilotats y motxos
com un ramat de xays,
se 'n van dret á Figueras
pel camí ral enllá...
Lo Pare Prior s' ho mira
de peu en lo llindar;
la vista li llampega
sinistrament... y al cap
de poch á dins se 'n torna
tot moix y capficat.

La patria, qu' abatuda!
¡Que negre 'l cel está!...
Trahida y malmenada
l' Espanya 's va enfonzant;
la noble Catalunya

s' amara en rius de sanch
y en erms pelats y tristos
ha vist tornar los camps
qu' antany eran l' empori
magnífich del Travall!
Gerona l' indomable,
Gerona l' inmortal,
l' espill d' aquesta terra
que may abaixa 'l cap
malalta, famolenca
y abandonada, cau!
La turbonada avansa,
la nit ve á pas gegant;
l' estat major arriva
y ab ell lo general,
que posa peu á terra
feixuch y rebregat.
La tropa segueix vía
ab vent y pluja á mars,
lo cel, negre y més negre,
congría trons y llamps...

Si á fora brama 'l trámpol
á dins s' está com cal.
Be diu aquell adagi
que de molts anys y panys
rondina: *si aixó es guerra*
ni may que hi haja pau!
Los assistents endoyna
ja 'n van d' assí-d' allá
ab las cassolas plenas
de suculents menjars;
á dintre 'l refectori
honor fan al sopar,
talment com si tots fossin
antichs y bons companys,
los militars francesos
y 'ls frares catalans.
Segut á cap de taula
s' hi veu al general

ab llargarut mosta xo
rogench. Al bell costat,
bon cumpliment li 'n donan
tres monjos del casal
—lo Pare Prió' y dos d' altres—
vinguts també al repás
per voluntat expressa
dels hostes militars,
qual llarga experiencia
los diu que 'ls catalans
son gent de bona soca
y tant que si ve 'l cas
per defensar la terra
ni miran lo que fan...

A dins ningú sospita;
á fora 'l temporal
brahola ab creixent fúria,
caldeja 'l llamp l' espay
y 'l tró espantós sotraga
cingleras y penyals;
á dins, ningú sospita;
de vi... més que 'n voldrás!...
Las copas ben curullas
y 'ls gots fins á vessar!...
Aumenta la disbauxa
del vi ranci al escalf;
udola part de fora
la ronca tempestat;
y en mitj del terratrémol
expléndit, soberá,
ab que 'l cel manifesta
de Deu l' inmensitat,
los brindis á la Patria
no hi poden faltar may
allá hont bull sanch francesa
y alena un catalá!
A son grat nom alhora
tothom s' es aixecat,
com si un ressort eléctrich

mogués als comensals:
la testa descoberta,
solempne l' ademán,
rohenta la mirada,
las copas á la má
y 'l seny perdut en noble
desvari d' amor sant!
Y trincan tots per *ella*,
segons á cada hu plau,
en ténebra conxorxa
de nacionalitats,
los militars francesos
y 'ls frares catalans...
En tant la nit umbrosa
ha extés per l' ample espay
son manto de tenebras,
l' oratge creix, y 'ls llamps
los núvols iluminan
ab resplandor de sanch
que 's filtra en las escletxas
dels rónechs finestrals! ..

Bon punt acaba 'l brindis,
lo Prior, ab lo semblant
desencaixat y térbol
com sombra d' un fossar,
exclama: «amichs, es hora
de que parlém á pams:
vosaltres y nosaltres
tothom per un igual
al fons d' aqueixas copas
la mort havém topat
y en vá es cercar alivi,
complertament en vá,
puig no hi valdrán potingas
ni metjes hi valdrán.
Plegats en contuberni,
per postres del sopar
aném á compareixer
devant del tribunal

que dona premi ó cástich
per una eternitat.
Ja cal que á corre-cuyta
passém un bon balans
y que deixant las bordas
passions d' aquesta vall
de llágrimas, fem vía
tots junts en santa pau
vers la mansió infinita,
la patria universal...
Amichs: per la Creu Santa
que redimí als esclaus
y extén al mon sos brassos
d' amor y caritat,
á las rancúnias y ódis
posém lo punt final
y á impuls suprém y noble
de generositat
bategui al cor.,. Si en vida
l' aborriment fou gran,
en aras de la Patria
la mort nos fa germans!»

Y á dintre 'l refectori
morían poch més tart
de germanó confosos
en un etern abrás,
los militars francesos
y 'ls monjos catalans,
al temps qu' ab major fúria
roncava 'l temporal,
batía 'l vent indómit
los negres muradals,
movía 'l tró fatídich
cinglera y penyalars
y 'l llamp tenyía 'ls núvols
ab resplandor de sanch!

J. BAUCELLS Y PRAT

Á LA VORA DEL PRECIPICI

La Lluisa era una casada que podía molt ben passar per dona modelo. Casta, pura, religiosa, obedihent,... cumplía ab gust y puntualment sos debers domésticbs, y jamay durant sa vida havía donat, ab motiu, un quedir á ningú. Educada desde molt joveneta en un colegi de religiosas, hont sols los bons exemples y sanas ensenyansas tenían cabuda en lo cor tendre y delicat de las deixebles, aná pujant sempre imbuhida en lo sant temor de Deu y avesada á las hermosas prácticas de la Iglesia de Jesucrist. Una vegada posada á casa pera descansar á la seva mare, ja velleta y algún tant delicada de salut, no vegé altra cosa que pau, unió y dolsa tranquilitat, traduhida en tots los actes d' aquella familia honrada per rialles, goig y benestar. Pocas vegadas s' havía pensat en que la Lluisa era dona feta y per lo tant que estava destinada per un' altra classe de vida; y, á dir veritat, era tant lo bé qu' ella 's trobava entre sos pares y germans, que mirantse al matrimoni sols ab certa indiferencia y fins fredor, causava, sens saberho, la desesperació de molts joves que no la podían ablanir ab llurs demostracions y apasionadas quei-

xas. Pero la demaná. l' Agustinet, jove elegant, de molt bona posició y d' una conducta sens mácula, y allavors sí que'ls pares se varen creure haurían faltat no aceptant aquella sort que la Providencia 'ls deparava. Ella, sumisa, aceptá també de bon cor la proposició que li feren de mudar d' estat, y s'enllassá ab l' Agustinet, no ab amor, que á causa de las pocas relacions hagudas no podía tenirli encara, pero sí ab lo ferm propósit d' estimarlo y ferlo felís, acomodant sos veniders actes á una conciencia empre recta y escrupulosa.

Los primers anys de matrimoni foren un verdader idili per aquella parella que no sabían viure l' un sense l' altre. Tan prompte com aquellas duas ánimas virtuosas s' adonaren de la rectitut de sos propósits y puresa de sas costums, fermament s' enllassaren, gosant d' una vida, monótona si 's vol, pero aixó sí plena de tranquilitat y pura satisfacció. Sempre junts, no hi havía pas un pensament, una emoció, una idea, per petits y trivials que fossin, que no 's participés y 's discutís entre 'ls dos. Ella li donava compte de la roba que cosía y planxava y de las genialitats de las minyonas; ell, en cambi, li esplicava ab candorosa minuciositat en lo que pensava, tots los passos que feya y la causa certa de sas tristesas ó alegrías. En fí, aquell matrimoni comensat sols per conveniencia y simpatía, havía acabat, gracias á las bondats del Agustinet y la Lluisa, per professarse un amor ideal, intens y entranyable.

Mes lo temps s' escorría, allunyantse per ells cada dia més la falaguera esperansa de tenir successió. Quan passejant trobavan á algún d' aquells ditxosos mortals ab un baylet á cada má saltant y fent entremaliaduras, ó be ab la dida devant ensenyant cofoya una carona riallera y fresca com un pom de flors, allavors se tocavan lleugerament y un petit núvol tapava 'l sol de sa felicitat. Aquell dia arribavan á casa y la reparavan vuyda; s' asseyan á taula y restavan muts.

Lo bó del Agustinet, á pesar de que aixó 'l contrariava devalent, no obstant se conformava ab docilitat á la voluntat de Deu, pensant no li convenía; si be per altra part aquesta mateixa soletat dins de casa y la tristor que li engendrava alguns ratos lo véures privat d' un desitj tan gran, l' aná portant, sens ell adonársen, á una vida de distracció, que, com era virtuós, la limitá á donarse als seus amichs.

Al principi un parell d' horas, després quatre, més tart sis,

cada dia anava á casa un poch més tart, topantse entre la mala cara de la seva dona que 'l recriminava y 'ls seus propis propósits, sempre fallats, de no posar may més los peus en aquell ditxós cassino.

La Lluisa prou que ho sabía que no empleava 'l temps en res de mal. Ell també li confessava sa debilitat, pero era alló: prenían café, 's disputavan una partida al dómino ó al billar, s' escalfavan devant del joch, després sortían entussiasmats discutint de política ó altra qualsevol cosa, y ¡está clar! aviat se feya vespre.

—¿Peró que no veus que m' he d' estar sola tota la santa tarde?,—li deya ella ab tó carinyós quan tornavan á fer las paus.

—Tens rahó, tens rahó;—li responía convensut.—Havém de buscar un medi que 'ns satisfassi á tots dos.

Mes aquell *medi*, com ell deya, may se trobava; y la pobra Lluisa s'aborría tota sola cusint y més cusint, ensemps qu' ell cada dia agafava més afició al cassino, passanthi las horas enteras y batalleras.

Un dia, en ocasió de tenir per llogar lo pis del devant, se 'ls hi presentaren una mare y filla á enterarse del preu y condicions. Semblavan bona gent, y, presos informes, ajustaren lo tracte, si be ab la obligació per part dels amos de que 'l pis s' havía de pintar. Tot de cap y de nou y repassar minuciosament, puig que 'ls altres estadants l' havían deixat que feya llástima.

Se comensaren las obras, y poch se podía sospitar que aquest petit incident fos lo que hagués de tornar la ditxa al matrimoni. L' Agustinet ja no se 'n anava en tot lo dia, darrera dels pintors y 'ls mestres de casas; ara demanant una fusta ó be un clau, ara tirant ratllas ab lo pinzell, ara donantli 'l punt d' ayguacuyt; en fí, tan atrafegat, que apenas si 's cuydava de menjar.

—¿Que 't sembla?—deya á la Lluisa quan los trevalladors eran fora—¿que 't sembla d' aquest caparró, si 'n té ó no 'n té de gusi?

Ella reya plena de goig, y li contestava penjántseli del coll y besantlo amorosida:

. . . . . .

No obstant la por seva era que s' enllistirían massa aviat

las obras y tornaría á pérdrel casi tot lo dia, quedant altra volta sola y aislada com en temps enrera.

En semblants cavilacions, se li acudí una idea que á ben segur donaría bons resultats, si sabía portarla á cap y 'ls fets no s' hi oposavan.

—Escolta Agustinet,—li digué un dia tot sopant y quan ja 'ls nous vehins del pis del devant hi portavan los trastos;—me sembla que ja fora hora que sortissim d' aquest retiro voluntari que sens adonarnos nos havém anat imposant, y fessem relacions ab alguna familia pera passar millor lo temps y entrar en societat. Aviat no sabrém ni donar los bons días á ningú.

Ell feu un moviment de tant m' estimo, y ella torná á la carga ab to humil y persuasiu.

—Veus, aquesta gent que venen ara 'm semblan una gran gent. La vella 's coneix qu' es algún tant bufadeta y amiga de las estisoras, pero 'ls fills, tant lo jove com la noya, son d'alló més simpátichs é instruhits. Si no 't sembla mal, podríam franquejarnos.

—Res s' hi oposa, si ells son personas com cal, y es d' esperar;—feu l' Agustinet ab aquell ayre de bondat y franquesa que 'l caracterisava.—

Desde aquell moment la Lluisa ja no parava de tirar plans. Los visitarían tan bon punt arribessin; los oferirían la casa, entretenintlos amigablement en passar revista dels brodats, ocuparse de las modas y vestits y posarlos ab antecedents del vehinat; després los convidarían á pendre un te y sentir algunas pessas al piano; més tart los hi dirían pera sortir á passeig; y en fí, si ells no fossin d' aquellas personas falsas ó indignas (que no ho semblavan), la noya podria ser la seva amiga de confiansa y son germá un bon amich del seu marit, que li faría olvidar aquellas ditxosas horas del cassino que á n' ella li semblavan un desprecí ó repulsió envers la seva posició d' esposa digna y enamorada. Y del dit al fet; tal manya 's doná á posar en práctica semblants projectes, que al cap de quinze días ja pareixían lo nostre matrimoni y la familia del devant, uns amichs de tota la vida:

Al principi, l' Agustinet rebía ab gust la companyía del nou amich quals conversas tenían per ell molta novetat; pero ben prompte conegué que aquell home era massa del dia y

que dificilment s' avindrían las sevas ideas. En efcte; aquell jove era ben conegut dels que parlan del mon sols ab sarcasme y reticencias enverinadas; era dels que, treta tota moralitat de dins de l' ánima, consideran á la societat sols com una inmunda miscelánea de desitjos, deliris y passions, dimanant tota obra bona d' un esperit apocat y débil, y naixent tota heroicitat d' un estat anómal del cervell: res de virtuts ni actes meritoris; era dels que, fent gala d' un elevat criteri de tolerancia á tota veri'able creencia y de llibertat de pensament, son en cambi 'ls més intransigents y absoluts quan no 's tracta de prestar apoyo á sas insanas teorías y absurdas apreciacions; era dels que, educats en la moderníssima escola reformista, tenen ferm interés en inutilisar lo fré de la religió y la ética social que 'ls impideix donar satisfacció complerta á sos brutals instints, era, en fí, com s' acostuma á dir en nostres dias, un *esprit fort*, pel qual las paraulas familia, sacrificis, virtut y resignació cristiana, no tenen cap sentit, haventlas inventadas sols los homes, ells se saben per quinas hipócritas intencions. Cada volta que l' honrat marit de la Lluisa sentía aquella boca destilant ab una melositat que pasmava tot l' indiferentisme, tota la incredulitat, tota la fredor que tancava aquell cor empedrehit, s' esgarrifava, pensant com podía anar bé una societat en que tals ideas imperessin, y allavors dava gracias al cel per haverli conservat l' enteniment y fet gracia en lo seu cor del més gran tresor que pot ambicionarse: de la fé en Deu y 'l consol en la religió. No cal dir, donchs, que poch á poch aná apartantse d' aquella persona cínica y descreguda, esquivant las conversas y apagant á gratcient las primeras simpatías. Mes succehí lo que havía de succehir. Se torná á veure sol, anyorá novament als amichs verdaders de tota la vida, y aixís fou que, portat per l' impuls de las antigas aficions, torná al cap de molt poch temps altra volta al cassino, no calguent dir que altra volta també compareixía cada dia á las turutluras.

Pero 'l génit del mal havía atalayat ja aquell senzill é ignocent matrimoni. Lo jove del devant tan prompte com hagué fet un detingut estudi dels dos carácters y comprengué que aquell *fanátich* (com l' anomenava) no servía pera vigilar la fortalesa, maquiná 'ls medis d' assaltarla. Ella era confiada é ignocent, excelents condicions pera tentar á la perfidia y la

maldat. Ell, en cambi, un bonatxot incapás de donar un simple petó á una criada, y per lo tant falt d' atractiu pera fer sentir una passió vehement á cap dona, inclús la seva.

Aprofitant tots los llarchs ratos que l' Agustinet dedicava á las partidas de dómino y carambolas, lo vehí nou y sa germana feyan companyía á la Lluisa, que, ab veritat, ja no trobava tan llargas las tardes, ni 's planyía de molt tant de las fastigosas taulas del cassino. Aixís aná comensant una amistat entre 'ls dos joves, que, com més seguía tenint d' íntima, més anava adquirint de perillosa. Sempre que per casualitat se trobavan tots dos sols, ella s' escoltava embadalida aquella paraula d' or que la fascinava, aquell idealisme fogós que la conmovía, aquell sentiment delicat que li causava admiració y pler á la vegada. Posada en tan perilloós terreno, sens qu' ella 's pogués sostraure á la tentació, no podía menos de comparar en aytals moments á aquell ser privilegiat tan plé de gracias y perfeccions, ab lo seu marit, home bó sí, pero retret, fins en cert modo adust y que jamay la feu sentir d' un modo tal. Aquellas filigranas de descripció, aquellas maneras tan finas de celebrar sos encants, aquells castells de foch de poesía é ingeniosos equivochs, la omplían, la satisfeyan, afalagavan sa vanitat de dona, li robavan sa voluntat, en una paraula. La cuestió es que las visitas sovintejavan; ella sens adonársen anava relliscant, relliscant per aquella pendent dolsa, tentadora, sembrada de flors las més flayrosas,... mentres que alguns malas llenguas ja comensavan á sospitar de semblants entrevistas bon xich plenas d' interés y afecte. ¡Ah! quan violenta y falsa es sempre la posició d' una dona honrada que per pur passatemps escolta 'l seductor accent d' un home de mon! La lluyta queda entaulada, y per més virtut que atresori la perla fina y valiosa roda ben prompte perduda entre 'l llot. Ben clar ho diu la Sagrada escriptura: qui tenta 'l perill, en ell cau.

La primera que 's cuydá de donar la veu d' alarma al confiat Agustinet fou una tia seva que 'ls visitava bastant sovint.

—Mira, noy,—li digué un dia plena de bon zel—jo no sé perque 't contemplas aixís que aquest tarambana d' aquí 'l devant passi tant las horas mortas al costat de la teva dona.

Aviat semblará més marit ell que tu. Segons tinch entés, la gent ja comensa á murmurar..

Lo pobre quedá petrificat, mut; notá una sensació viva, fortíssima, com de fuetada al cervell, y per devant dels ulls li passaren rams y llampurnetas dels més variats colors. En aquell breu instant, li comparegueren al pensament, atropellantse 'ls uns ab los altres, deu mil fets, deu mil recorts, deu mil probas fins alashoras desapercebudas, que ara veya aixecarse testimonis fidedignes de sa desgracia. Pero la seva ánima dotada d' un tremp calmós y reposat á consecuencia de llurs fermas creencias y resignació sumisa als designis del Creador, prompte dominá aquell desconcert dels miserables sentits, é imposantse á tan inesperada sacudida, feu que 's limités tantsols á arrupir las espallas y, seguint la seva via com si res hagués passat, esclamá ab fredor aparent:

—Psé; may la he tinguda en tal concepte.—

. . . . . .

No obstant, desde aquella hora lo sol de la ditxa que l'havía iluminat durant tants anys se va pondre pera sempre més. No dormía, casi ni tastava cap vianda de las que treyan á la taula, y 'l rato del cassino, enlloch de garlar y fixarse en las jugadas, restava distret no poguent deixondirse de la preocupació potent y ferma que 'l dominava; per altra part, l' espahordía l' acte de tenir de confessar tals sospitas á la seva dona. ¡Ab ella, que jamay havían parlat, ni somniarho, de semblants cosas! Desde llavors perdé aquell ayre de calma y serenitat que davan constantment á sa fesomía un tó infalible de bondat, que á la llegua denotava la pau y tranquilitat interiors. Desde llavors s' apartá de sos llabis aquella afable rialleta ab que rebía á tothom y procurava sempre aconsolar als desesperats per sas tribulacions. Desde llavors s' hauría dit que l' Agustinet era un altre, y que maquinava allá per son interior un d' aquets plans endiablats en que la rahó enfosquida per complert deixa 'l camp lliure á tota classe de criminals determinacions.

Un capvespre de tardor, humit y fret, en lo que una boyra arranada empapava d' un fanch relliscós la terra y enterbolía la ja esmortuhida llum dels fanals, entrá 'l nostre home precipitadament á casa seva ab un tremolí nerviós que li corría tots los membres. Topá al porter, y en la rialleta irónica

ab que 'l saludá prou va endevinarhi un accent de ridícula compassió y si es ó no es de mofa que li glassá la sanch dintre las venas y 'l tingué un rato parat sens sapiguer lo que li passava. A grans gambadas pujá la escala, obrí ab la clau que sempre duya la porta del pis, y en lo precís moment que ell entrava, sortía de la habitació de la seva dona 'l vehí del costat, ufá y satisfet, saludantlo al passar ab un copet de má demunt la espatlla.

Lo pobre Agustinet suspirá fondament al escorre la copa de fel, precipitantse de cop dins la cambra encara mitj oberta de la Lluisa. Son cos agitat per la emoció tremolava; son rostre estava trasmudat, contret, com de foll, ab una grogor que tirava á vert; la paraula restava nuada á la gargamella y duas llágrimas ruentas rodolavan cara avall. La Lluisa al véurel de tal modo tingué por, quedant com clavada al peu del sofá, hont acabava de cáureli un llibre de poesías que li havía llegit aquella tarde 'l galantejador vehí. Aquella situació sols podía durar breus moments.

En efecte, l' Agustinet una vegada ben tancada la porta, aná á trobar á la seva dona, y, fentla seure prop d' ell al sofá encara calent per la visita que allavors acabava d' eixir, li digué molt á pleret y esforsantse pera contenir tal embat d' agitació:

—No tingas cap temor, Lluisa: ja 't perdono. No cal dirte ni menys encara ferte presents lo comportament que he seguit y 'l bon exemple que t' he donat desde 'l venturós dia de nostre enllás. Fixo sempre mon pensament en Deu, amo y senyor de totas las cosas, y acomodant en totas ocasions tots los meus fets ab la prescrit en la seva santa y veritable religió, no crech que jamay haja donat un pas ni haja dirigit un sol esfors envers cap acte que pogués rebaixar ta respectable dignitat d' esposa, ni mortificar la meva conciencia. Al darte 'l meu nom vareig darte també ab igual pler tot mon cor y tots mos interessos. L' intens y lleal amor que 't professí 'l jorn de nostras esposallas, enlloch d' haver minvat s' ha fet més y més gran cada dia, y apesar d' això...

—¡Agustinet!...—proferí la Lluisa apretantli la má convulsivament. Pero ell la va repelir ab tal espressió d' energía, que qudá altra volta abatuda somiquejant de pena.

—A pesar d' això—reemprengué ab tó adolorit,—t' has

oblidat dels principals debers que ab mí 't lligavan, has seguit un mal camí... y per desgracia de tots al trepitjar lo meu honor y la bona reputació dels meus passats, t' has perdut pera sempre, puig que 'l teu mal no te reparació possible.—

Un crit salvatje ressoná per la cambra anant á morir ofegat entre 'ls cortinatjes y tapissos. La Lluisa d' una revolada 's penjá del coll del Agustinet, y menjántsel á petons y apretantlo ab furia boja contra son pit, li repetía plorant com una Magdalena:

—¡No; no; no estich perduda!... ¡Has vingut á temps!... ¡Estich salvada!...—

Y desfeta en llágrimas, continuava tot sanglotant de sincer arrepentiment:

—Soch pura com lo dia primer. ¡T' ho juro, Agustinet, t' ho juro?... Las afalagadoras paraulas del génit del mal, jamay per mí sentidas ni sospitadas sisquera, ara comprench amenassavan assaltar la meva ánima senzilla, amparadas de ma ignocencia y poch coneixement de las cosas del mon. Pero, gracias á Deu ja hi veig clar; la vena desd' ara ha caygut de devant ma vista, y distingeixo més en aquest moment que no havía reparat en tota ma vida. ¡Val més una engruna de ta bondat, que un mon enter de sas embaucadoras promesas!... ¡No soch malvada!... ¡He sigut sols una ignorant!... ¡Perdónam!...—

L' Agustinet estava trastornat, plorant també com una criatura, sens saber lo que fer ni qué dir. Interiorment dava gracias á Deu pel gran benefici que li concedía, mentres que un bes hermós, noble, ardent, ple de sublím amor, lo reconciliava ab la Lluisa, omplint á abdós d' un goig inmens é impossible de descriure.

. . . . . .

. . . . . .

No havía passat sisquera un mes, que'ls vehins del devant ja tenían los trastos fora. Los mestres de casas tiravan envans á terra y tapiavan portas pera fer dels dos pisos un de sol, ja que 'l matrimoni havía jurat no llogarlo may més á ningú. L' Agustinet anava y venía, recobrada ja del tot sa acostumada calma y tranquilitat, satisfet del bon acert que tenía en dirigir las obras.

Sols un dia, al remoure 'ls mobles de la saleta en que tin-

gué lloch l' amarga escena descrita, ella 's posá concirosa y, escapántseli una llágrima, li digué ab suplicant accent:

—¿De veras me perdonas?—

L' Agustinet la contemplá sério per un moment, y ab tó humil y candorós va contestarli:

—De tot cor Lluisa.—

Y la Lluisa corregué á la cambra vehina pera desbotar en abundant plor, que n' era la oració més elocuent envers á Deu que haventla unit á un cor tan noble, l' havía retirada encar á temps del precipici.

HERMÉNEGILDO CARRERA Y MIRÓ

*
* *

Jo li deya:—Tu ets l' ideal meu,
l' ideal que tant temps jo somniava,
l' ideal qu' encarnat se m' apareix,
y que 'm fa tan felís,... tan felís ara!—
. . . . . .

Y l' ideal per qui tant temps dalíam,
qu' encarnat en mos brassos reposava,
sadollada de pler l' ánima mia,
lo veix al lluny, tan lluny esborronarse,

que no sé si ha estat somni, ó que daleixo,
del somni d' antes sospirant encara,
realitat ó visió que ab recorts cerco,
y quin recort fins penso que 'm mancará!...

Mes, no; no 'm mancará, que tanta joya
ha deixat en mon pit fondas arrels:
arrels que hi quedan... sols brollant angoixa;
¡la fruyta que recullo d' aquell temps!...

Sento un pesar, tristesas tan intensas,
vingudas d' un moment de mon passat,
que 'm recordan que, un temps, prou felís era;
que, no essentho ja més, tinch de plorar.

Ideal de mon ser, vana fantasma,
de mos deliris breu aparició:
tan lluny... apenas mon recort t' alcansa,
glassa de boyra, que destria 'l sol...

¡Adeu, adeu; lo temps es qui t' enterra
en l' oblit qu' envolcalla tot mon ser;
flor de mon cor, morint, totjust poncella;
afalach del esprit,... ¡qué has estat breu!...

ARTHUR GIRBAL BALANDRU

UN ÁNGEL MÉS...

«Veus aqui 'l que son los ángels
esprits puríssims y bells
com la fantasía 'ls pinta,
ja que ab los ulls ningú 'ls veu.

Ni la blancura dels lliris
que naixen sota doser,
ni la melosa canturia
de mil rossinyols á un temps,
ni la claror sobirana
que 'l sol presta al firmament,
ni l' ubriacadora flayre
de las rosas y clavells,
son la llum ni la blancura
ni 'l perfúm ni 'l gay accent
que, com símbols de sa gloria,
dona Deu als angelets.

Afigureuse que habitan
lo millor palau del cel:
vergers de grata frescuria,

de verdor y aroma eterns;
rius de corrent argentada,
flors y aucells de tota lley;
mes res d' això es comparable
ab lo que aquí 'l mon veyém...
tot es millor, tot pregona
l' omnipotencia de Deu
ab certesa molt més clara
que la llum del astre-rey.

Y solícits per vosaltres
vetllan sempre 'ls angelets;
prop del llit, quan la nit bruna;
al peu vostre, quan desperts.
Si d' acás feu vía torta,
vos agafan fluix, fluixet,
una, deu, cent, mil vegadas,
per mostraus lo camí etern;
si tombeu, ells vos aixecan
una, cent, mil voltas més.
Miralls divins que reflectan
la llum més santa del cel,
ab ella á tothora 'os guían
á través d' aquest desert
laberíntich hont fem vía
ab dissort y aborriment;
son amichs dels que no enganyan,
dels que donan bon parer
y á tothora manifestan
ser companys de bona lley.

Tan bon punt del cel devallan
com tantost pujan al cel;
ab sas alas invisibles
suran com los vius estels
que mirém sota la volta
en las llargas nits d' hivern.
Y aixís com son guardians vostres
á tothora y en tot temps,
també duhen los missatges

que 'ls encomana 'l bon Deu;
y volant, volant, cumpleixen
punt per punt sos manaments
tal com vos pertoca ferho
si voleu un lloch al cel...

Aixís ho heu de fer vosaltres,
cumplíulos com cal també;
y al termenar la jornada,
en aquest mon trapacer,
l' ample portal del Empiri
trobaréu de bat obert.
Respecteu á vostres pares
que representan á Deu;
atenéulos, obehíulos,
veneréu als pobres vells
y per sempre ameu al próxim
tal com lo Just vol que ho fém.
¡Ay, com vos penediríau
de portarvos malament!

Y, tornant á la rondalla,
altrament los angelets
fan molt més; y aquest tal volta
es son més preuhat servey:
quan al Paradís hi falta
un nou serafí, 'l bon Deu
crida á un ángel dels que volan
rápit com lo pensament,
y donantli un pom de rosas
més albinas que la neu,
li diu baix: *Ves á la terra,*
y aquell noy tan ignocent
qu' en Mi confía y espera
pújal aqui incontinent.

L' Angel de la mort arriba
á la cambra hont jau lo nen,
justament quan no 'l reparan,
quan ningú 'l mira ni 'l veu.

Ja se 'n va dret á la espona
poch á poch, poch á poquet,
y ab veu baixa y misteriosa,
dolsa, dolsa com la mel,
ha dat terme á la comanda
en un dir *Jesús*, *amen.*
Somriu l' infant .. sos ulls térbols
llansan lo darrer llampech
y s' apagan desseguida
per dormir lo somni etern...
Si las tristas mares ploran,
al ángel no li sab greu:
cada llágrima una perla,
cada sospir un psalm més
que 'ls serafins á chor pujan
fins al solí del Etern!

Veus aquí com son los ángels:
amorosos germanets
que 'os guardan, vetllan y guían
á tothora y en tot temps ..»

—

A voltas, en la nit fosca
vaga per l' espay inmens
l' eco infinit com espléndit
del *Hossanna* que del cel
baixa ab mística armonía
dessobre núvols d' encens;
y en mitj del melodiós cántich
que s' esbomba al Univers,
apagat, diví, solempne,
una misteriosa veu
de concert ab milers d' altras
barboteja dolsament:
Mareta meva, un fill menos;
mare meva, un ángel més.

J. BAUCELLS Y PRAT